

مدیریت ورزشی _ فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۶
دوره ۹، شماره ۱، ص: ۳۷-۵۴
تاریخ دریافت: ۹۲/۱۰/۱۴
تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۲/۰۲

مقایسه ادراک والدین، دانش آموزان، معلمان و مدیران نسبت به جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس

کیانوش شجیع^۱ - ابوالفضل فراهانی^۲ - محمد علیمردانی^{۳*}

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران
۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. ۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه ادراک دانش آموزان، والدین، دبیران و مدیران نسبت به جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس بود. با توجه به هدف مذکور، پرسشنامه محقق ساخته سلسله مراتب دروس آموزشی مدارس، برای تعیین جایگاه درس ورزش نسبت به دروس هنر، تاریخ، حرفه و فن، ریاضی و علوم، در اختیار ۸۵ دانش آموز، ۱۴۰ نفر از والدین این دانش آموزان، ۱۲ نفر از دبیران و ۱۱ نفر از مدیران یکی از مجتمع های آموزشی پسرانه منطقه ۲ تهران در مقاطع راهنمایی و متوسطه که به صورت نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده بودند، قرار گرفت. گفتنی است، روایی محتوای ابزار توسط جمعی از متخصصان و پایایی آن نیز در یک مطالعه مقدماتی با آلفای کرونباخ ۰/۷۰ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون ناپارامتریک فریدمن و رتبه بندی میانگین رتبه ها استفاده شد. یافته های تحقیق حاکی از این بود که درس تربیت بدنی در بین دروس دیگر با میانگین رتبه ۴/۵۵ در رتبه چهارم قرار دارد. به طور کلی نتایج این پژوهش نشان دهنده جایگاه متوسط درس ورزش در میان دیگر دروس در مدرسه و همین طور حاکی از نامطلوب بودن ادراک والدین نسبت به جایگاه درس تربیت بدنی است.

واژه های کلیدی

ادراک دانش آموزان، دبیران، درس تربیت بدنی، مدیران، والدین.

Email: malimardani63@yahoo.com

* نویسنده مسئول : تلفن : ۰۹۱۹۲۹۰۵۰۶۳

مقدمه

ادراک انسان از جهان بیرونی و حالات نفسانی‌اش، از دیرباز مورد مطالعه و بحث فلاسفه بوده و با اولین طرز تفکر فلسفی درباره ارزش معلومات و شناخت انسان آغاز شده است. محرک احساس‌شده‌ای را (تصویری، رویدادی، آوایی) که معنا و مفهومی مشخص (زیبا، دوست‌داشتنی، ملالت‌آور، نامفهوم و ...) را منعکس می‌کند، ادراک^۱ گویند که در این بین مدرسه و به‌طور عام تمام اعضای تشکیل‌دهنده آن به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، یکی از محیط‌های مملو از محرک‌های متنوع و متعدد و حاوی ادراکات فراوان و مؤثر برای دانش‌آموزان است (۳). گفتنی است برنامه‌ای که توسط برنامه‌ریزان و مدیران عالی مدارس با توجه به سیاست‌های کلی، اوضاع اقتصادی و سطح نگرش والدین نسبت به همهٔ دروس، تدوین و به دبیران ابلاغ می‌شود، به‌طور زنجیروار از ادراک کلی ایشان نشأت می‌گیرد (۹). با توجه به نکات گفته‌شده یکی از برنامه‌های درسی در برنامهٔ تحصیلی بیش از ۹۰ درصد کشورهای دنیا درس تربیت بدنی است. این درس پنج هدف عمدهٔ یادگیری شناختی، عاطفی، روانی- حرکتی، جسمانی و اجتماعی را دنبال می‌کند. اهمیت درس تربیت بدنی به‌حدی است که توجه جهانی به آن رو به افزایش است و متفکران آموزش و پرورش دنیا را به چالش کشیده است، به‌طوری‌که در چند دههٔ اخیر موضوع تربیت بدنی در سطر اولویت‌های برنامه‌ای و پژوهشی بسیاری از کشورها و نهادهای بین‌المللی قرار گرفته است (۱۱). پس ضروری به‌نظر می‌رسد که موضوع بسیار مهمی چون ادراک افراد در حیطهٔ مهم دیگری چون مدرسه به‌ویژه ادراک افراد از درس تربیت بدنی در مدرسه بررسی و تجزیه و تحلیل شود.

امروزه در ایران با وجود فعالیت‌های ورزشی در دسترس و ارزان، افراد کمی به شرکت در فعالیت‌های ورزشی علاقه‌مندند. از نظر تئوری، همگی در مورد اینکه ورزش موجب تقویت سلامت جسمی و روانی می‌شود، اتفاق نظر دارند، اما در عمل این‌گونه نیست. متأسفانه این طرز تفکر در مدارس کشور نیز بسط و گسترش پیدا کرده است که این مهم خود نشان‌دهندهٔ سطح پایین ادراک و نگرش افراد نسبت به درس تربیت بدنی در مدارس است (۲۰).

در سال‌های گذشته، تحقیقات در زمینهٔ نگرش و ادراک افراد نسبت به درس تربیت بدنی و ورزش افزایش پیدا کرده است. در همین زمینه برای تعیین جایگاه درس تربیت بدنی چهار قشر از افراد مرتبط با مدرسه از جمله دانش‌آموزان، دبیران تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی، مدیران و والدین دانش‌آموزان را

1. Perception

می‌توان در نظر گرفت (۲۱) که در این میان دبیران و مدیران تربیت بدنی به‌عنوان عوامل اصلی در موفقیت یا عدم موفقیت درس تربیت بدنی در مدارس نقش بسزایی در سطح نگرش و ادراک دانش‌آموزان و نیز تمامی افراد شاعل در مدرسه دارند (۲).

با توجه به یافته‌های اخیر، فعالیت بدنی مؤثر در بهبود سیستم تنفس انسان، تقویت عضله قلب، افزایش حجم ضربه‌ای و همچنین ایجاد سبک زندگی فعال تأثیر بسزایی دارد. همین طور یافته‌های اخیر مقالات علمی نشان می‌دهد، زمانی که دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی مشارکت دارند، برقراری ارتباط با دیگران و تعاملات اجتماعی نقش پررنگ‌تری پیدا می‌کند. به گفته محققان درک صحیح دانش‌آموزان و نگرش صحیح به فعالیت بدنی، یکی از عناصر مهم در ارزیابی موفقیت در درس تربیت بدنی است. به نظر آنها توسعه و تقویت درک و نگرش دانش‌آموزان، مدیران، مربیان و والدین از وظایف کلیدی آموزش و پرورش است (۱۶). از سوی دیگر والدین نقش مهمی در پرورش دانش‌آموزان تا دوران جوانی دارند. درک صحیح والدین از مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی به عملکرد مثبت و پیشرفت تحصیلی منجر می‌شود. اما متأسفانه امروزه به دلیل آموزش ناصحیح و نگرش نادرست، درس تربیت بدنی و ورزش از سوی والدین جایگاه پسندیده‌ای که مستحق آن باشد، پیدا نکرده است و این روزها تنها با بازی و سرگرمی از آن یاد می‌شود. تحقیقات اخیر نشان می‌دهند که یکی از عوامل مهم در چاقی و اضافه‌وزن در فرزندان ناشی از درک نادرست والدین از الگوهای صحیح غذایی و همین طور نگرش نادرست نسبت به فعالیت بدنی است (۱۵).

در این میان ادراک مدیران نسبت به جایگاه درس تربیت بدنی حائز اهمیت است. مدیران مدارس برای برنامه‌ریزی کلاس‌های تربیت بدنی به درک و بینش صحیح و همچنین سازماندهی، نظارت و کنترل مستمر نیاز دارند. مدیران با توجه به فضا و امکانات ورزشی، برنامه‌ریزی‌های متنوعی برای کلاس‌های تربیت بدنی در نظر می‌گیرند. به‌طور کلی درک و نگرش مدیران، به‌طور مستقیم بر نظام آموزشی ورزش در مدرسه تأثیرگذار است. همکاری مدیر و معاون مدرسه، همکاری سایر دبیران، حمایت مدیریت مدرسه از برنامه‌های ورزشی خارج از مدرسه و... تأثیر بسزایی بر مدیریت و اداره کلاس تربیت بدنی و پیشبرد این درس در مدرسه دارد. تعداد زیاد دانش‌آموزان، تداخل سایر کلاس‌ها با کلاس تربیت بدنی، مهم‌تر جلوه دادن بعضی دروس دیگر نسبت به درس تربیت بدنی، جایگزینی کلاس‌های جبرانی ریاضی، علوم، زبان خارجی و ... در ساعات کلاس تربیت بدنی، ناآگاهی دانش‌آموزان از اهمیت درس تربیت بدنی، عدم آموزش صحیح به والدین، نبود درک و بینش صحیح مدیران و دبیران مدرسه بر

کیفیت برگزاری کلاس‌های تربیت بدنی تأثیرگذار است. اهمیت و ارزش قائل شدن کمتر به درس تربیت بدنی در مدرسه به دلیل نبود ادراک عمومی صحیح به این درس از جمله عواملی اثرگذار در ایجاد فاصله بین وضعیت مطلوب و وضعیت موجود در مدارس است (۱۲، ۱۳).

درس تربیت بدنی در بین دروس آموزشی برای رسیدن به اهداف نظام آموزش و پرورش جایگاه ویژه‌ای دارد. به دلیل داشتن ماهیت عملی و ویژگی‌های منحصر به فرد آن و همچنین به علت سازگار بودن با نیازهای فطری و تمایلات ذاتی دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان وسیله‌ای بسیار مؤثر برای رسیدن به اهداف تعلیم و تربیت به کار رود. گستردگی ادبیات پژوهشی مربوط به ادراک و نگرش افراد نسبت به درس تربیت بدنی در مدارس، اهمیت روزافزون موضوع مورد نظر را نشان می‌دهد.

رضائی‌نژاد و عبدی مقدم (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان «مقایسه موقعیت آموزشی درس تربیت بدنی از دیدگاه مدیران، معلمان، والدین و دانش‌آموزان دوره متوسطه اول» دریافتند که از دیدگاه دانش‌آموزان و والدین براساس آزمون فریدمن درس تربیت بدنی در رتبه چهارم، و از دیدگاه مدیران و معلمان در اولویت اول قرار داشت. نتایج آزمون ویلکاکسون نشان داد که از دیدگاه مدیران و معلمان میانگین درس تربیت بدنی به شکل معناداری بالاتر از موقعیت سایر دروس است، ولی بین موقعیت درس تربیت بدنی و سایر دروس از دیدگاه دانش‌آموزان و همچنین از دیدگاه والدین تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد که بین رتبه‌بندی آموزشی درس تربیت بدنی از دیدگاه والدین، معلمان، مدیران و دانش‌آموزان تفاوت معناداری وجود دارد و والدین درس تربیت بدنی را در اولویت‌های پایین و معلمان این درس را در اولویت‌های بالایی قرار داده‌اند (۴). هژبری و همکاران (۱۳۹۲) در بررسی اولویت درس تربیت بدنی در میان سایر دروس مقطع راهنمایی به این نتایج رسیدند که از دیدگاه آزمودنی‌های پژوهش درس تربیت بدنی در هیچ‌یک از اولویت‌های اول تا پنجم قرار نگرفته است. مقایسه اولویت‌بندی دروس از دیدگاه دانش‌آموزان و والدین نشان داد درس تربیت بدنی به ترتیب در رتبه ششم و هفتم قرار گرفته است. نتایج آزمون یومن ویتنی نشان داد تفاوت معناداری بین دیدگاه والدین و دانش‌آموزان درباره اولویت درس تربیت بدنی در میان سایر دروس وجود ندارد. همچنین مقایسه اولویت‌بندی دروس از دیدگاه دانش‌آموزان پسر و دختر نشان داد که دانش‌آموزان پسر رتبه بالاتری برای درس تربیت بدنی در نظر گرفته‌اند (۷). کشاورز و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان «مقایسه نگرش دانش‌آموزان و معلمان سایر دروس به معلمان تربیت بدنی در مقطع متوسطه بندرعباس» به این نتیجه رسیدند که به طور کلی، نگرش دانش‌آموزان و معلمان سایر دروس به معلمان تربیت بدنی نامطلوب است

(۶). اصلانخانی و همکاران (۱۳۸۱)، در پژوهشی دیدگاه مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش‌آموزان مدارس راهنمایی و متوسطه شهر جاجرم را درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس ارزیابی کردند. یافته‌های آنان نشان داد که وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی مدارس مورد مطالعه در سطح مطلوبی قرار ندارد؛ میزان همکاری مسئولان با اجرای این درس در حد متوسط و بین دیدگاه‌های گروه‌های تحت بررسی در خصوص وضعیت کمی و جایگاه درس تربیت بدنی، تفاوت معناداری وجود دارد (۱). در پژوهشی دیگر، ضرابیان (۱۳۸۴)، علت پایین بودن جایگاه درس تربیت بدنی نسبت به دروس دیگر را در درجه اول کمبود بودجه و امکانات سخت‌افزاری و در درجه دوم نبود فرهنگ قوی و عدم نگرش و ادراک صحیح افراد نسبت به درس تربیت بدنی عنوان کرد (۵).

کروسکاس^۱ (۲۰۰۰)، در پژوهش خود دریافت که نگرش مثبت از کلاس ششم به بعد رو به کاهش است و این روند برای دختران نسبت به پسران بیشتر مشاهده می‌شود (۱۷). در تحقیق دیگر دانچیکوا و آنتالا^۲ (۲۰۰۸)، ادراک ۲۳۱ نفر از مدیران مدارس عالی را نسبت به درس تربیت بدنی بررسی کردند. نتایج نشان داد که ۲۴/۷ درصد از مدیران (۵۷ نفر از ۲۳۱ نفر) اعتقاد به انجام ورزش به‌طور منظم، شرکت در مسابقات و شرکت در فوق برنامه‌های ورزشی داشتند. در این بین ۳۹ نفر از مدیران هرگز به درس تربیت بدنی اعتقادی نداشتند (۸). قدیری و مانهاس^۳ (۲۰۰۹)، نیز در پژوهش خود به‌منظور بررسی درک والدین نسبت به فعالیت‌های فوق برنامه درس تربیت بدنی در خارج از مدرسه، ۲۰۰ نفر از والدین یک مرکز آموزشی را بررسی کردند و دریافتند که بیش از ۸۱ درصد والدین به شرکت فرزندان‌شان در فعالیت‌های فوق برنامه درس تربیت بدنی به‌علت حفظ سلامت جسمانی رضایت دارند (۱۸). روی^۴ (۲۰۱۰)، در پژوهشی نگرش ۱۵۰۰ نفر از والدین، ۵۰۰ معلم، ۵۰ مدیر و ۱۵۰۰ دانش‌آموز را بررسی کرد. بر پایه نتایج تحقیق، بیشتر پاسخ‌دهندگان نگرش مطلوبی نسبت به تربیت بدنی داشتند و همین‌طور بیش از ۵۰ درصد افراد ورزش را به‌عنوان یک ارزش در زندگی آینده مطرح کرده و بر اجباری بودن در آن در مدارس تأکید کردند. به‌زعم ۱۶/۹ درصد دبیران، ورزش در مدرسه باید شکل اختیاری به خود بگیرد (۱۹). بندیکت (۲۰۱۰)، که در تحقیق خود ادراک دانش‌آموزان متوسطه را نسبت به درس تربیت بدنی بررسی کرد، علت پایین بودن ادراک دانش‌آموزان و محبوبیت درس تربیت

-
1. Krouscas
 2. Dancikova & antala
 3. Qadiri & manhas
 4. Roy

بدنی در مدارس را به ترتیب مهم‌تر جلوه دادن دروس دیگر در مدرسه، عدم محبوبیت درس تربیت بدنی در میان دبیران و والدین و در نهایت فرهنگ نادرست حاکم بر مدارس عنوان کرد (۱۰). غفرانی و گلشنم لو^۱ (۲۰۱۲)، در یک تحقیق کمی، درک و نگرش دو گروه از دانش‌آموزان پسر و دختر را بررسی کردند. تایج نشان داد که بیشتر دانش‌آموزان دارای نگرش مثبت، درک شایستگی ورزشی در مورد ارتقای سلامت جسمانی و منافع درک‌شده از انجام ورزش هستند و تقریباً در تمام متغیرها، پسران از دختران، درک و نگرش مطلوب‌تری داشتند (۱۴).

به‌طور کلی هدف از پژوهش حاضر، مقایسه ادراک والدین، مدیران، دبیران و دانش‌آموزان نسبت به جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس است و در نظر دارد به این پرسش پاسخ دهد که جایگاه درس تربیت بدنی از دیدگاه والدین، مدیران، دبیران و دانش‌آموزان در مقایسه با دروس ریاضی، علوم، حرفه و فن، تاریخ، و هنر در چه رتبه‌ای قرار دارد. بی‌شک این سؤال گامی مؤثر در حل معضلات مربوط به اهمیت و جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس و همین‌طور تغییر نگرش افراد مختلف در این حیطه را فراهم می‌سازد.

روش‌شناسی

روش و ابزار پژوهش

این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی است و به‌صورت پیمایشی انجام گرفته است. برای انجام این تحقیق از پرسشنامه محقق‌ساخته سلسله‌مراتب دروس آموزشی مدارس، برای تعیین جایگاه درس تربیت بدنی نسبت به دروس هنر، تاریخ، حرفه و فن، ریاضی و علوم استفاده شد. این پرسشنامه ۸ گویه‌ای، ادراک کلی افراد را نسبت به شش درس هنر، تاریخ، حرفه و فن، ریاضی، علوم و تربیت بدنی در هشت حیطه اهمیت دروس، کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده، کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر، درآمد مالی در آینده، سختی و آسانی دروس در فراگیری، دانش در تدریس دروس، تجربه در تدریس دروس و در نهایت سختی و آسانی تدریس آنها، بررسی می‌کند. روایی محتوای ابزار توسط جمعی از متخصصان تأیید و پایایی آن نیز در یک مطالعه مقدماتی با آلفای ۰/۷۰ محاسبه شد.

جامعه و نمونه آماری

به‌منظور کنترل دقیق و تناسب جامعه و نمونه پژوهش، ضروری بود از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شود. به همین منظور، یکی از مجتمع‌های آموزشی پسرانه منطقه ۲ در ناحیه سعادت‌آباد تهران (مجتمع آموزشی معلم)، در دو مقطع راهنمایی و دبیرستان که مدیران آن برای مشارکت پژوهشی تمایل داشتند، به‌عنوان حیطه جغرافیایی آزمون انتخاب شد.

جامعه آماری این تحقیق در چهار گروه قابل شناسایی بودند. گروه دانش‌آموزان به تعداد ۱۸۰ نفر، گروه والدین این دانش‌آموزان به تعداد ۳۶۰ نفر، گروه دبیران به تعداد ۲۰ نفر و در آخر گروه مدیران به تعداد ۱۱ نفر، در نظر گرفته شدند. در نهایت نمونه آماری با توجه به تعداد پرسشنامه‌های برگشتی و حذف پرسشنامه‌های ناقص و مخدوش، ۸۵ نفر از دانش‌آموزان، ۱۴۰ نفر از والدین، ۱۲ نفر از دبیران و ۱۱ نفر از مدیران، با استفاده از روش تصادفی ساده و فرمول برآورد حجم نمونه (جدول مورگان) انتخاب شدند.

روش‌های آماری

در پژوهش حاضر به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون فریدمن و برای رتبه‌بندی میانگین‌ها و روش آلفای کرونباخ برای تعیین ثبات درونی مقیاس استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS16 در سطح معناداری ۰/۰۵ انجام پذیرفت.

یافته‌های پژوهش

از نظر سنی بیشتر والدین، چه در گروه پدران و چه در گروه مادران، ۴۴-۴۸ ساله، در گروه دانش‌آموزان نیز گروه سنی ۱۵ سال با ۲۵/۴ درصد بیشترین و گروه سنی ۱۲ سال با ۸/۵ درصد کمترین درصد را دارا بودند. از میان کل نمونه آماری پژوهش ۵۰/۵ درصد افراد دارای فعالیت منظم ورزشی و ۴۹/۵ درصد افراد فاقد فعالیت منظم بدنی بودند. شایان ذکر است بیشترین تعداد افراد در سه گروه والدین، دبیران و مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس بودند.

با توجه به یافته‌های آزمون اسپیرمن، بین میانگین یا رتبه کلی درس ورزش در میان چهار گروه نمونه آماری و مدت جلسه تمرین ($r=0/110$ ، $P=0/045$)، رابطه معناداری مشاهده شد. همین طور بین میانگین یا رتبه کلی درس ورزش در میان چهار گروه آماری و سابقه ورزشی ($r=-0/115$ ، $P=0/965$) و تحصیلات ($r=-0/15$ ، $P=0/965$) و تحصیلات ($r=-0/16$ ، $P=0/841$) رابطه معناداری مشاهده نشد.

دیدگاه چهار گروه جامعه آماری نسبت به دروس مختلف به تفکیک خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه در جداول ۱ خلاصه شده است.

جدول ۱. آماره‌های مربوط به دیدگاه کلی دانش‌آموزان نسبت به دروس مختلف به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها

سطح معناداری	χ^2	تربیت بدنی	ریاضی	علوم	هنر	حرفه	تاریخ	دروس
								گویه‌ها
		میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	
۰/۰۰۱	۲۰۵/۹۳۴	۳/۷۳	۱/۵۸	۲/۳۷	۴/۱۴	۵/۲۹	۲/۹۰	اهمیت دروس
۰/۰۰۱	۱۵۸/۳۳۴	۱/۸۱	۲/۷۷	۳/۰۱	۴/۱۵	۴/۳۷	۴/۸۹	کمک به زندگی سالم و با نشاط در آینده
۰/۰۰۱	۲۱۶/۱۷۰	۴/۴۵	۱/۶۵	۲/۰۹	۳/۴۴	۴/۸۳	۴/۵۵	کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر
۰/۰۰۱	۲۰۶/۷۳۵	۳/۸۲	۱/۸۷	۱/۹۵	۳/۶۶	۴/۸۴	۴/۵۸	کمک به درآمد مالی در آینده
۰/۰۰۱	۴۱۳/۹۱۸	۴/۹۶	۲/۳۷	۲/۳۸	۳/۳۲	۴/۶۸	۳/۲۸	سختی و آسانی فراگیری
۰/۰۰۱	۱۴۲/۸۳۶	۱/۹۵	۱/۹۵	۲/۴۱	۳/۵۱	۴/۵۹	۴/۴۹	دانش تدریس دروس
۰/۰۰۱	۱۵۱/۳۳۱	۴/۹۴	۱/۵۰	۲	۳/۶۰	۵/۱۳	۳/۷۹	تجربه تدریس دروس
۰/۰۰۱	۲۲۹/۲۱۴	۴/۸۰	۱/۵۴	۲/۱۵	۳/۵۴	۴/۰۶	۴	سختی و آسانی تدریس

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، از نگاه دانش‌آموزان، درس تربیت بدنی در زمینه کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده دارای بهترین رتبه و در حیطه سختی و آسانی در فراگیری، کمترین رتبه را داراست.

جدول ۲. آماره‌های مربوط به دیدگاه کلی والدین نسبت به دروس مختلف به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها

سطح معناداری	χ^2	تربیت بدنی	ریاضی	علوم	هنر	حرفه	تاریخ	دروس گویه‌ها
		میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	
۰/۰۰۱	۲۷۸/۰۰۷	۳/۸۶	۱/۶۱	۲/۶۰	۴/۰۹	۴/۰۷	۴/۷۷	اهمیت دروس
۰/۰۰۱	۲۷۷/۰۲۳	۱/۹۴	۲/۹۳	۳/۳۷	۳/۷۸	۳/۸۶	۵/۱۲	کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده
۰/۰۰۱	۳۰۵/۹۲۰	۴/۴۶	۱/۹۹	۲/۵۰	۲/۷۶	۴/۳۲	۴/۹۷	کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر
۰/۰۰۱	۳۵۴/۱۳۱	۴/۴۶	۱/۸۲	۲/۳۵	۲/۹۸	۴/۱۷	۵/۳۲	کمک به درآمد مالی در آینده
۰/۰۰۱	۲۳۴/۲۷۱	۵/۳۷	۲/۴۴	۲/۴۴	۳/۳۴	۴/۰۷	۳/۵۵	سختی و آسانی فراگیری
۰/۰۰۱	۲۲۰/۷۱۴	۴/۵۶	۲/۳۴	۲/۵۲	۳/۰۹	۳/۸۶	۴/۷۲	دانش تدریس دروس
۰/۰۰۱	۴۶۶/۷۸۳	۵/۳۷	۱/۴۸	۱/۹۴	۳/۴۵	۴/۶۷	۴/۳۷	تجربه تدریس دروس
۰/۰۰۱	۳۵۴/۲۲۱	۵/۳۶	۱/۶۲	۲/۰۴	۳/۴۴	۴/۳۹	۴/۱۶	سختی و آسانی تدریس

با توجه به جدول ۲، از نگاه والدین، درس تربیت بدنی در زمینه کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده دارای بهترین رتبه و در حیطه‌های سختی و آسانی در تدریس و فراگیری، کمترین رتبه را از آن خود کرده است.

با توجه به جدول ۳، از نگاه مدیران، درس تربیت بدنی در حیطه کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده دارای بهترین رتبه و در حیطه سختی و آسانی در فراگیری کمترین رتبه را داراست.

جدول ۳. آماره‌های مربوط به دیدگاه کلی مدیران نسبت به دروس مختلف به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها

سطح معناداری	χ^2	دروس ←					تاریخ میانگین	گویه‌ها ↓
		تربیت بدنی میانگین	ریاضی میانگین	علوم میانگین	هنر میانگین	حرفه میانگین		
۰/۰۰۱	۷/۲۴۵	۳/۱۸	۲/۷۳	۳	۳/۳۶	۴/۱۸	۴/۲۷	اهمیت دروس
۰/۰۰۱	۱۳/۶۴۹	۲/۲۷	۳	۳/۷۳	۳/۴۵	۳/۴۵	۵/۰۹	کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده
۰/۰۰۲	۱۹/۳۴۹	۳/۸۲	۴/۶۴	۲/۸۶	۱/۵۵	۲/۷۷	۴	کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر
۰/۰۰۱	۲۲/۷۲۳	۳/۵۹	۲/۴۱	۳	۲/۶۴	۳/۶۴	۵/۷۳	کمک به درآمد مالی در آینده
۰/۰۰۱	۲۷/۸۶۵	۵/۶۴	۱/۶۴	۲/۶۸	۳/۸۲	۳/۵۵	۳/۶۸	سختی و آسانی فراگیری
۰/۰۰۲	۱۹/۵۶۹	۳/۴۱	۲/۱۴	۲/۹۵	۳/۰۵	۴/۰۹	۵/۳۶	دانش تدریس دروس
۰/۰۰۱	۱۹/۶۹۸	۴/۲۳	۱/۹۱	۳/۱۴	۲/۷۳	۴/۰۵	۴/۹۵	تجربه تدریس دروس
۰/۰۰۱	۲۵/۳۶۶	۴/۵۹	۱/۷۷	۲/۵۰	۳/۳۶	۳/۵۹	۵/۱۸	سختی و آسانی تدریس

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، از نگاه دبیران، درس تربیت بدنی در زمینه کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده دارای بهترین رتبه و در حیطه سختی و آسانی در فراگیری کمترین رتبه را از آن خود کرده است.

جدول ۴. آماره‌های مربوط به دیدگاه کلی دبیران نسبت به دروس مختلف به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها

سطح معناداری	χ^2	تربیت بدنی						گویه‌ها
		تاریخ	حرفه	هنر	علوم	ریاضی	میانگین	
۰/۰۰۱	۱۴/۸۸۱	۴/۸۳	۳/۷۱	۴/۲۵	۳/۰۴	۲/۴۲	۲/۷۵	اهمیت دروس کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده
۰/۰۰۱	۲۱/۳۳۸	۴/۹۲	۳/۰۸	۳/۷۵	۳/۳۳	۴/۲۵	۱/۶۷	کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر
۰/۰۰۱	۲۲/۹۰۰	۵/۲۵	۴	۲/۷۱	۲/۵۴	۲/۳۳	۴/۱۷	کمک به درآمد مالی در آینده
۰/۰۰۲	۱۹/۰۵۲	۵/۴۵	۳/۶۴	۳/۳۶	۲/۸۲	۲/۱۸	۳/۵۵	سختی و آسانی فراگیری دانش تدریس دروس
۰/۰۰۵	۱۵/۸۸۳	۴/۴۵	۳/۱۸	۳/۹۱	۲/۷۳	۲/۰۹	۴/۶۴	تجربه تدریس دروس
۰/۰۰۹	۹/۵۱۱	۴/۸۸	۳/۵۳	۳/۶۷	۲/۹۲	۲/۸۳	۳/۴۶	سختی و آسانی تدریس
۰/۰۰۱	۲۳/۹۳۶	۴/۴۶	۴/۵۸	۳/۶۷	۲/۲۵	۱/۸۳	۴/۲۱	سختی و آسانی تدریس
۰/۰۰۱	۲۲/۴۲۹	۵	۳/۵۰	۳/۸۳	۲/۵۸	۱/۸۳	۴/۲۵	

به‌طور کلی میانگین رتبه‌های درس تربیت بدنی به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها در جدول ۵ خلاصه شده است.

جدول ۵. جایگاه و رتبه درس ورزش به تفکیک خرده‌مقیاس‌ها

رتبه	میانگین	خرده‌مقیاس	درس تربیت بدنی
۲	۳/۶۱	اهمیت دروس	
۱	۱/۷۸	کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده	
۵	۴/۶۵	کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر	
۳	۴/۲۷	کمک به درآمد مالی در آینده	
۸	۵/۷۵	سختی و آسانی دروس در فراگیری	
۴	۴/۵۸	دانش در تدریس دروس	
۶	۵/۶۵	تجربه در تدریس دروس	
۷	۵/۷۱	سختی و آسانی دروس در تدریس	

همان‌طورکه در جدول ۵ آمده است، کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده با میانگین رتبه ۱/۷۸ در جایگاه نخست و حیطة سختی و آسانی دروس در فراگیری با میانگین رتبه ۵/۷۵ در جایگاه هشتم قرار گرفته‌اند.

جدول ۶. آماره‌های مربوط به جایگاه و رتبه کلی دروس

دروس	میانگین	رتبه	χ^2	درجه آزادی	سطح معناداری
تربیت بدنی	۴/۵۵	۴	۷۹۸/۳۷۷	۵	۰/۰۰۱
تاریخ	۴/۸۹	۶			
حرفه	۴/۷۹	۵			
هنر	۳/۳۱	۳			
علوم	۲/۰۱	۲			
ریاضی	۱/۴۶	۱			

با توجه به جدول ۶، به‌طور کلی درس تربیت بدنی با میانگین رتبه ۴/۵۵ نسبت به جایگاه دیگر دروس در رتبه چهارم قرار گرفته است.

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج تحقیق حاضر بین جایگاه کلی درس تربیت بدنی در بین سایر دروس و مدت جلسات تمرین و فعالیت بدنی رابطه معناداری وجود دارد که نشان می‌دهد هرچه فرد فعالیت بدنی بیشتری در طول هفته داشته باشد، به‌تدریج ادراک و نگرش مثبت‌تری نسبت به دیگر افراد خواهد داشت و برعکس مدت جلسات تمرین کمتر، ادراک و نگرش نامطلوب را در پی دارد. همچنین گفتنی است که بین جایگاه کلی درس تربیت بدنی در بین سایر دروس و تحصیلات والدین، مدیران و دبیران در مدرسه رابطه معناداری وجود ندارد.

با توجه به یافته‌ها می‌توان گفت که درس تربیت بدنی در حیطة کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده از دیدگاه چهار گروه جامعه آماری، رتبه اول را از آن خود کرده است. از این رو می‌توان گفت که دانش‌آموزان، والدین، دبیران و همچنین مدیران به این نگرش و ادراک صحیح که تربیت بدنی بی‌شک موجبات زندگی سالم و بانشاط را در آینده فراهم خواهد کرد، رسیده‌اند. شایان ذکر است، با توجه به این یافته، مدیران و برنامه‌ریزان امر ورزش می‌توانند از این ادراک صحیح و محیط مطلوب ایجادشده در

این زمینه استفاده کنند و با کمک آموزش و پرورش در امر اطلاع‌رسانی و افزایش معلومات ورزشی و علمی دانش‌آموزان، دبیران و به‌ویژه^۲ گروه مدیران و والدین گام بردارند.

براساس نتایج تحقیق، درس تربیت بدنی در حیطه اهمیت دروس از دیدگاه دانش‌آموزان با میانگین رتبه^۳ ۳/۷۳ در رتبه چهارم و بالاتر از دروس هنر و حرفه و فن و پایین‌تر از دروس ریاضی، علوم و تاریخ قرار می‌گیرد. با توجه به ضعف برنامه‌ریزی ورزشی در مدارس، نبود کتاب‌های درسی مناسب در این زمینه، کمبود امکانات و تسهیلات ورزشی و همچنین کمبود ساعات درس تربیت بدنی در مدارس، چنین نتیجه و جایگاهی از سوی دانش‌آموزان منطقی به نظر می‌رسد. در این میان می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و راهبردی در مدارس، اهمیت و جایگاه درس ورزش را در میان دانش‌آموزان ارتقا داد. از سوی دیگر، جایگاه درس ورزش در همین حیطه از نگاه والدین با میانگین رتبه^۳ ۳/۸۶ رتبه سوم را داراست که افزایش ادراک والدین به درس ورزش را در حیطه اهمیت دروس یادآور می‌شود. نکته شایان توجه این یافته که با تکیه بر آن می‌توان گفت، والدین نگرش و ادراک منطقی به اهمیت درس تربیت بدنی دارند و بعد از دروس ریاضی و علوم بر مهم بودن درس ورزش، البته تنها در بخش سلامتی و سرگرمی اشاره می‌کنند. از دیدگاه مدیران، درس تربیت بدنی در حیطه اهمیت دروس با میانگین رتبه^۳ ۳/۱۸ دارای جایگاه و رتبه سوم است. با توجه به اینکه مدیران وظیفه ساماندهی همه دروس را در مدارس بر عهده دارند، کسب این رتبه توسط مدیران مثبت ارزیابی شده و نوید تغییر نگرش اساسی در مدیران را می‌دهد. از دیگر سو، دبیران غیرمرتبط درس تربیت بدنی با دادن رتبه^۳ دوم به درس ورزش و میانگین رتبه^۳ ۲/۷۵ در این حیطه، بهترین دیدگاه را نسبت به درس ورزش در مقایسه با دیگر گروه‌ها داشتند. این یافته شایان توجه حاکی از آن است که دبیران ادراک کاملاً مطلوبی در این حیطه به درس تربیت بدنی دارند و بر دیگر تأثیرات مثبت روانی و عاطفی که ورزش بر دانش‌آموزان می‌گذارد، کاملاً واقف‌اند.

براساس یافته‌های این تحقیق، درس تربیت بدنی در حیطه کمک به یافتن شغل مورد نظر در آینده از دیدگاه دانش‌آموزان با میانگین رتبه^۳ ۴/۴۵ در جایگاه سوم قرار گرفت. در این بین درس ریاضی در رتبه^۳ اول و درس علوم در رتبه^۳ دوم قرار گرفت. به‌علاوه درس تربیت بدنی از دیدگاه والدین دانش‌آموزان در حیطه کمک به پیدا کردن شغل مورد نظر با میانگین رتبه^۳ ۴/۴۶ در جایگاه پنجم قرار گرفت. با توجه به نتایج بندیکت (۲۰۱۰) که تأکید بیش‌ازحد دروس دیگر در مدارس و عدم محبوبیت درس تربیت بدنی از سوی والدین را علت پایین بودن ادراک دانش‌آموزان می‌دانست، و همین طور عدم اطلاع‌رسانی صحیح در مورد بازار کار تربیت بدنی از سوی وزارت ورزش، آموزش و پرورش و حتی صداوسیما

جمهوری اسلامی ایران، نبود نشریات و وبسایت‌های مربوط به امر کارآفرینی ورزش در مدارس، عدم برگزاری جلسات سالانه میان والدین و دبیر تربیت بدنی، عدم گزارش‌دهی کامل فردی از عملکرد ورزشی دانش‌آموزان از سوی دبیران تربیت بدنی به مدیران و والدین دانش‌آموزان و... نباید جایگاهی بهتر از این از سوی والدین انتظار داشت. همچنین جایگاه درس تربیت بدنی در همین حیطه از سوی مدیران با میانگین رتبه ۳/۸۲ در رتبه چهارم بود. نکته شایان توجه در این یافته جایگاه اولی درس هنر با میانگین ۱/۵۵ در این حیطه است. از دیگر سو جایگاه درس تربیت بدنی در حیطه کمک به یافتن شغل مورد نظر در آینده از دیدگاه دبیران با میانگین رتبه ۴/۱۷ رتبه‌ای بهتر از پنجمی نداشت. در اینجا پیشنهاد می‌شود مدیران و دبیران تربیت بدنی با تهیه بروشور، نشریات، وبلاگ، جزوه و... به معرفی رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی در میان دانش‌آموزان، والدین و دبیران بپردازند و بازار کار این رشته را معرفی کنند.

در حیطه کمک به درآمد مالی در آینده، درس تربیت بدنی از دیدگاه دانش‌آموزان با میانگین رتبه ۳/۸۲، مدیران با میانگین رتبه ۳/۵۹ و از دیدگاه دبیران با میانگین رتبه ۳/۵۵ در رتبه چهارم ایستاد. در این بین درس تربیت بدنی از دیدگاه والدین در این حیطه با میانگین رتبه ۴/۴۶ در رتبه پنجم قرار گرفت. شایان ذکر است با تبلیغ بیش‌ازحد رشته‌های مهندسی، پزشکی و هنر در سالیان اخیر و در مقابل نبود این مهم از سوی مسئولان امر ورزش، این یافته منطقی به نظر می‌رسد.

نکته شایان توجه در این پژوهش، جایگاه و رتبه ششم درس تربیت بدنی در حیطه سختی و آسانی در فراگیری از سوی چهار گروه جامعه آماری است، یعنی درس تربیت بدنی برای یادگیری دانش‌آموزان از دیگر دروس در این تحقیق سهل و ساده‌تر است. نظر به اینکه درس تربیت بدنی در بیشتر مدارس حالت غیرآموزشی دارد و اغلب به بازی‌های گروهی رایج مثل فوتبال ختم می‌شود. قرار گرفتن جایگاه ششم برای این حیطه زیاد هم دور از ذهن نیست. در اینجا پیشنهاد می‌شود دبیران تربیت بدنی به آموزش دیگر رشته‌های ورزشی بپردازند و با آشنا ساختن ایشان توسط جزوه‌ها، کتاب‌ها و فیلم‌های آموزشی در مورد رشته‌های ورزشی مختلف، گامی اساسی در تغییر درک و نگرش دانش‌آموزان و در پی آن دیگر گروه‌ها در این حیطه بردارند.

بر پایه یافته‌ها، درس تربیت بدنی در حیطه دانش در تدریس دروس از دیدگاه مدیران و دبیران با میانگین رتبه‌های ۳/۴۱ و ۳/۴۶ در رتبه چهارم و از سوی والدین با میانگین رتبه ۴/۵۶ در رتبه و جایگاه پنجم قرار گرفت. با توجه به همه‌گیر بودن و دربرداشتن ابعاد مختلف فکری و روانی درس تربیت بدنی،

این یافته از سوی مدیران، دبیران و به‌ویژه والدین، مثبت ارزیابی نشده و حکایت از ادراک نادرست ایشان در مورد اهمیت درس تربیت بدنی و دبیران این رشته دارد. گفتنی است که دانش‌آموزان که رابط اصلی این حیطه با دبیران تربیت بدنی‌اند، با قرار دادن درس ورزش در رتبه نخست با میانگین رتبه ۱/۹۶ درک و نگرش مطلوب‌تری نسبت به سه گروه دیگر داشتند؛ نتیجه‌ای شایان توجه که نشان‌دهنده اهمیت دانش علمی دبیران ورزش در مدارس است.

بر پایه یافته‌های تحقیق، دیدگاه دانش‌آموزان و والدین در مورد حیطه سختی و آسانی در تدریس در جایگاه ششم و از دیدگاه مدیران و دبیران در جایگاه پنجم قرار گرفت. این یافته نشان می‌دهد که دبیران تربیت بدنی نسبت به دیگر دبیران برای تدریس درس تربیت بدنی کار پیچیده‌ای ندارند. با توجه به اینکه درس ورزش هم به شکل نظری و هم عملی تدریس می‌شود، به‌مراتب تدریس آن از دیگر دروس تئوری در مدرسه مشکل‌تر و سخت‌تر است. در اینجا پیشنهاد می‌شود با انجام تحقیقات متعدد در آینده از علل پیشامد این یافته مطلع شد.

در حیطه تجربه در تدریس دروس از دیدگاه والدین درس تربیت بدنی با میانگین رتبه ۵/۲۷ در رتبه ششم قرار گرفت. عدم شناخت دبیران درس تربیت بدنی از سوی والدین و ناآگاهی والدین نسبت به برنامه‌های اجرایی توسط ایشان و در نهایت نداشتن اطلاعات کافی از وظایف دبیر ورزش در مدرسه را می‌توان از دلایل پیشامد این نتیجه عنوان کرد.

بنابر نتایج تحقیق، دانش‌آموزان کشورمان بر خلاف دانش‌آموزان سایر کشورها از تمام آثار و فواید درس تربیت بدنی اطلاعات و درک کافی ندارند و تنها در حیطه‌های شادابی و سلامتی در آینده از طریق ورزش و در حیطه دانش در تدریس دروس دارای ادراک مطلوب‌اند. یافته‌ای که با بخشی از نتایج تحقیق غفرانی و گل‌سنم لو (۲۰۱۲) همخوانی داشته و با دیگر نتایج آن همخوانی ندارد (۱۴). والدین که نقش اساسی در شکل گرفتن ادراک و نگرش مطلوب به فعالیت‌های ورزشی از سوی دانش‌آموزان دارند، در این تحقیق نسبت به دیگر گروه‌ها از ادراک پایین‌تری نسبت به ورزش برخوردار بودند و تنها در حیطه کمک به زندگی سالم و بانشاط در آینده درک و نظر مثبت داشتند. این یافته با نتایج پژوهش غدیری و مانه‌اس (۲۰۰۹) همخوانی دارد (۱۸). گفتنی است آموزش و پرورش و دبیران ورزش برای تغییر نگرش و ادراک کلی والدین از طریق دانش‌آموزان باید نقش اساسی را ایفا کنند. مدیران ارشد مدرسه که وظیفه برنامه‌ریزی و ساماندهی درس تربیت بدنی را دارند و همین‌طور که کلید اساسی رشد و اعتلای درس تربیت بدنی محسوب می‌شوند، باید درک و نگرش مطلوب‌تری نسبت به ورزش داشته

باشند. دبیران درس غیر تربیت بدنی که نقش انکارناپذیری در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموزان دارند، دیدگاه متوسطی نسبت به درس تربیت بدنی داشتند. این یافته حاکی از آن است که محیط مدرسه دارای زمینه مثبتی از سوی دبیران است و از طریق ایشان می‌توان برای تغییر درک و نگرش دیگر گروه‌ها در مدرسه اقدام کرد.

بنابر نتایج تحقیق، به‌طور کلی درس تربیت بدنی در بین دروس دیگر با میانگین رتبه ۴/۵۵ در رتبه چهارم و بالاتر از دروس تاریخ و حرفه قرار گرفت. به‌طور کلی چنین استنباط می‌شود که درس تربیت بدنی جایگاه متوسطی در مدرسه دارد و با اقدام مواردی که پیشتر ذکر شد، می‌توان جایگاه این درس را در مدرسه بهبود بخشید و در راستای تغییر نگرش و ادراک کلی دانش‌آموزان، والدین، مدیران و دبیران گامی اساسی برداشت.

منابع و مأخذ

۱. اصلانخانی، محمدعلی؛ فتحی، کوروش؛ قلعه‌نویی، علیرضا (۱۳۸۱). «مقایسه دیدگاه مدیران، دبیران تربیت بدنی و دانش‌آموزان درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه»، نشریه حرکت، ش ۱۲، ص ۱۷-۵.
۲. اکبری بنی، یحیی (۱۳۸۲). بررسی دیدگاه‌های دبیران ورزش در خصوص مشکلات درس تربیت بدنی مدارس راهنمایی منطقه بن‌رود، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، ص ۵۲.
۳. ایروانی، محمود؛ خداپناهی، محمدکریم (۱۳۸۶). روان‌شناسی احساس و ادراک، تهران، چ اول، سمت، ص ۶۵-۷۰.
۴. رضائی‌نژاد، رحیم؛ عبدی مقدم، سعید (۱۳۹۳). «مقایسه موقعیت آموزشی درس تربیت بدنی از دیدگاه مدیران، معلمان، والدین و دانش‌آموزان دوره متوسطه اول»، نشریه آموزش تربیت بدنی، دوره ۲، ش ۱، ص ۶۱-۵۳.
۵. سنجرى، بتول؛ نادریان، مسعود؛ احمدی، غلامرضا (۱۳۸۳). «بررسی نگرش مدیران مدارس و دبیران تربیت بدنی دبیرستان‌های دخترانه شهر اصفهان نسبت به درس تربیت بدنی و ارائه راهکارهای مؤثر در این زمینه»، مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، ش ۱، ص ۳۰-۱۹.

۶. کشاورز، لقمان؛ جلالی فراهانی، مجید؛ انصاری، محمد (۱۳۹۲). «مقایسه نگرش دانش‌آموزان و معلمان سایر دروس به معلمان تربیت بدنی در مقطع متوسطه بندرعباس»، نشریه پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ش ۵، ص ۸۴-۷۵.
۷. هژبری، کاظم؛ رضانی‌نژاد، رحیم؛ همتی‌نژاد، مهرعلی (۱۳۹۲). «بررسی اولویت درس تربیت بدنی در میان سایر دروس مقطع راهنمایی»، دوفصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، ش ۳، ص ۸۹-۷۳.
8. Antala, B. ; Dančíková, V. (2008). "The opinions of the managers of secondary schools about chosen problems of school physical education". In: Physical Education in Change, Vierumäki: FIEP, Vol. 8, pp: 117-126 .
9. Bailey, R. ; Dismore, H.; Izaki, T. (2006). "Japanese and English School Students Views of Physical Education: A comparative study". Int Journal of Sport and Health Science, Vol. 4,pp: 74-85 .
10. B.K.L (2010). "Middle school students perception of physical education program", requirement for the degree doctor of education, university of Rochester,2010.
11. Carlson, T. (1995). "We Hate Gym: student alienation from physical education", Journal of Teaching in Physical Education, vol.14, No. 4, pp: 467-477.
12. Chung, M. & Phillips, D. A. (2002). "The relationship between attitude toward physical education and leisure-time exercise in high school students". The Physical Educator. Vol. 59, No. 3, pp: 126_138.
13. Fidelice, M.S. ; Mafumiko, Ismael ; Pangani, N. (2008). "Physical Education in Tanzanian Secondary Schools: Perceptions towards Physical Education as an Academic Discipline". NUE Journal of International Educational Cooperationl, Vol. 3, pp: 51-61.
14. Ghofrani, M. & golsanamlou, M. (2012). "Students' perception of physical education courses and its relationship with their participation in sport activities". Sport SPA, Vol. 9, No. 1 , pp: 21- 31 .
15. Haladyna, T. And Thomas, G. (1979). "The attitudes of elementary school children toward school and subject matters". Journal of Experimental Education, Vol.48, No. 1, pp: 18-23.
16. Hardman, K. & Marshal, J.J. (2000). "Physical Education in School: Preliminary Findings of a worldwide survey", Journal of ICHPER, vol. 36, No. 3, pp: 8-13 .
17. Krouscas, Jr.(2000), "middle school students' attitudes toward a physical education program", Dissertation submitted to the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctorate of philosophy, May 6, pp: 18-29 .
18. Qadiri, F; Manhas, S. (2009). "parental Perception Towards Preschool Education Imparted at Early Childhood Education Centers". Stud Home Comm Sci, Vol.3, No.1, pp: 19-24 .

-
19. Roy,D.(2010). “Attitude of school student, teachers, administrators and parents towards physical education”, Lakshmibai National University of Physical Education, Gwalior (M.P.) India, AUGUST – 2010, pp: 3-11 .
 20. Sallis, J.; Prochaska, J.J.; Taylor, W.C.; Hill, J.O. and Geraci, J.C. (1999). “Correlates of Physical Activity in a National Sample of Girls and Boys in Grades Four through Twelve”. Health Psychology, Vol.18, No. 4, pp: 410-415.
 21. Silverman, S. (1993). “Student characteristics, practice, and achievement in physical education”. Journal of Educational Research, Vol.87, No.1, pp: 54-61.